

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 18ης Ιουνίου 2009

για τη δημιουργία ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2009/C 155/01)

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 149, παράγραφος 4, και το άρθρο 150, παράγραφος 4,

την πρόταση της Επιτροπής,

τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ⁽¹⁾,τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών ⁽²⁾,Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 251 της Συνθήκης ⁽³⁾,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Η μετάβαση στην οικονομία που βασίζεται στη γνώση (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας 2000) απαιτεί τον εκσυγχρονισμό και τη συνεχή βελτίωση των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) ώστε να αντιμετωπισθεί η ταχεία μεταβολή της οικονομίας και της κοινωνίας και να μπορέσει να αυξηθεί η δυνατότητα απασχόλησης και η κοινωνική ενσωμάτωση και να βελτιωθεί η πρόσβαση στη διά βίου μάθηση για όλους, συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτούντων ατόμων.

- (2) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης το 2002 έθεσε ως στόχο να καταστούν τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης παγκόσμιο σημείο αναφοράς για την ποιότητα έως το 2010.

- (3) Οι ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και την απασχόληση (2005-2008) της Λισσαβώνας καλούν τα κράτη μέλη να αναπτύξουν οικονομικώς προσιτά και προσβάσιμα συστήματα διά βίου μάθησης τα οποία να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της οικονομίας και της κοινωνίας που βασίζονται στη γνώση. Η προσαρμογή και η δημιουργία ικανοτήτων των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι απαραίτητα στοιχεία για να βελτιωθεί η συνάφειά τους με την αγορά εργασίας. Ως εκ τούτου, οι στόχοι που θέτει η πολιτική εκπαίδευσης και κατάρτισης θα πρέπει να συμπληρώνουν διαρκώς περισσότερο τους στόχους της πολιτικής για την οικονομία και την αγορά εργασίας, ώστε να συνδυάζεται η κοινωνική συνοχή με την ανταγωνιστικότητα.

- (4) Μετά το ψήφισμα του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 2002, σχετικά με την προαγωγή της ενισχυμένης ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ⁽⁴⁾ («διαδικασία της Κοπεγχάγης») και ως αποτέλεσμα της μεταγενέστερης συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής, των κρατών μελών, των κοινωνικών εταίρων, των χωρών ΕΖΕΣ-ΕΟΧ και των υποψηφίων χωρών όσον αφορά την προτεραιότητα της διασφάλισης της ποιότητας, δημιουργήθηκε το κοινό πλαίσιο για τη διασφάλιση της ποιότητας («ΚΠΔΠ»), το οποίο λαμβάνει υπόψη την πείρα που έχει αποκτηθεί και τις «ορθές πρακτικές» που εφαρμόζονται στις διάφορες συμμετέχουσες χώρες.

- (5) Σύμφωνα με την από το 2004 κοινή ενδιάμεση έκθεση του Συμβουλίου και της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο,

⁽¹⁾ ΕΕ C 100, 30.4.2009, σ. 136.

⁽²⁾ ΕΕ C 325, 19.12.2008, σ. 48.

⁽³⁾ Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2008 (δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στην Επίσημη Εφημερίδα) και απόφαση του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2009.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 13, 18.1.2003, σ. 2.

σχετικά με το πρόγραμμα εργασίας «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2010»⁽¹⁾, το ΚΠΑΠ για την ΕΕΚ (στο πλαίσιο της συνέχειας που δόθηκε στη δήλωση της Κοπεγχάγης) και η κατάρτιση συμφωνημένου συνόλου κανόνων, διαδικασιών και κατευθυντηρίων γραμμών για τη διασφάλιση της ποιότητας⁽²⁾ (σε συσχέτισμό με τη διαδικασία της Μπολόνια και ως μέρος του προγράμματος εργασιών σχετικά με τους στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης) θα πρέπει να αποτελούν απόλυτες προτεραιότητες για την Ευρώπη.

- (6) Το Συμβούλιο «Εκπαίδευση» που πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2004⁽³⁾ ενέκρινε την προσέγγιση ΚΠΑΠ και κάλεσε τα κράτη μέλη και την Επιτροπή, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, να το προωθούν σε εθελοντική βάση, από κοινού με τους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς.
- (7) Το ευρωπαϊκό δίκτυο διασφάλισης της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση⁽⁴⁾ παρέσχε το ευρωπαϊκό βήμα που κατέστησε εφικτή την κατάλληλη παρακολούθηση των συμπερασμάτων του Συμβουλίου του 2004 και του ανακοινωθέντος του Ελσίνκι και, παράλληλα, διευκόλυνε τη βιώσιμη συνεργασία μεταξύ των χωρών.
- (8) Το 2006, το ανακοινωθέν του Ελσίνκι επισήμανε την ανάγκη περαιτέρω ανάπτυξης και εφαρμογής κοινών ευρωπαϊκών εργαλείων ειδικά για την ΕΕΚ, βάσει αρχών που στηρίζουν το ΚΠΑΠ, κατά τα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Μαΐου 2004 σχετικά με τη διασφάλιση της ποιότητας στην ΕΕΚ, ώστε να προωθούνται το πνεύμα βελτίωσης της ποιότητας και η ευρύτερη συμμετοχή στο ευρωπαϊκό δίκτυο διασφάλισης της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.
- (9) Η παρούσα σύσταση καθιερώνει το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας («πλαίσιο») ως μηχανισμό αναφοράς που θα βοηθάει τα κράτη μέλη να προωθούν και να παρακολουθούν τη συνεχή βελτίωση των συστημάτων τους επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ), με βάση κοινές ευρωπαϊκές κατευθύνσεις, που βασίζονται στο ΚΠΑΠ, το οποίο και αναπτύσσουν περαιτέρω. Το πλαίσιο θα πρέπει να βελτιώσει την ποιότητα της ΕΕΚ και να αυξήσει τη διαφάνεια και τη συνέπεια των εξελίξεων της πολιτικής ΕΕΚ στα κράτη μέλη, προωθώντας έτσι την αμοιβαία εμπιστοσύνη, την κινητικότητα των εργαζομένων και των εκπαιδευόμενων, καθώς και τη διά βίου μάθηση.
- (10) Το πλαίσιο θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα κύκλο εξασφάλισης και βελτίωσης της ποιότητας με στάδια σχεδιασμού, εφαρμογής, αξιολόγησης/εκτίμησης και επανεξέτασης της ΕΕΚ, με την υποστήριξη κοινών κριτηρίων ποιότητας και ενδεικτικών περιγραφικών δεικτών. Οι διαδικασίες παρακολούθησης, καθώς και ο συνδυασμός εσωτερικών και εξωτερικών μηχανισμών αξιολόγησης, θα πρέπει να καθορίζονται από τα κράτη μέλη όπως ενδείκνυται, προκειμένου να εντοπίζονται οι δυνατότητες των συστημάτων, των διεργασιών και των διαδικασιών και οι τομείς προς βελτίωση. Το πλαίσιο θα πρέπει να περιλαμβάνει τη χρήση εργαλείων μέτρησης που να αποδεικνύουν την αποτελεσματικότητα.

λούθησης, καθώς και ο συνδυασμός εσωτερικών και εξωτερικών μηχανισμών αξιολόγησης, θα πρέπει να καθορίζονται από τα κράτη μέλη όπως ενδείκνυται, προκειμένου να εντοπίζονται οι δυνατότητες των συστημάτων, των διεργασιών και των διαδικασιών και οι τομείς προς βελτίωση. Το πλαίσιο θα πρέπει να περιλαμβάνει τη χρήση εργαλείων μέτρησης που να αποδεικνύουν την αποτελεσματικότητα.

- (11) Το πλαίσιο θα πρέπει να εφαρμόζεται σε επίπεδο συστήματος ΕΕΚ, επίπεδο παρόχων ΕΕΚ και επίπεδο απόκτησης προσόντων. Παρέχει συστημική προσέγγιση όσον αφορά την ποιότητα, καλύπτοντας και διασυνδέοντας τα σχετικά επίπεδα και φορείς. Το πλαίσιο θα πρέπει να αποδίδει μεγάλη έμφαση στην παρακολούθηση και τη βελτίωση της ποιότητας, με το συνδυασμό εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης, επανεξέτασης και διαδικασιών για βελτίωση, με τη χρήση μετρήσιμων στοιχείων και ποιοτικής ανάλυσης. Το πλαίσιο θα πρέπει να αποτελεί βάση για περαιτέρω ανάπτυξη μέσω της συνεργασίας σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- (12) Η παρούσα σύσταση, παρέχοντας σαφή μέσα στήριξης του πνεύματος αξιολόγησης και βελτίωσης της ποιότητας σε όλα τα επίπεδα, συμβάλλει στη χρήση εμπειροστατωμένων πολιτικών και πρακτικών, ως βάση για αποτελεσματικότερες και δικαιότερες πολιτικές, σύμφωνα με τα από το έτος 2006 συμπεράσματα του Συμβουλίου και των Αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, σχετικά με την αποτελεσματικότητα και τη δικαιοσύνη στην εκπαίδευση και κατάρτιση⁽⁵⁾.
- (13) Η παρούσα σύσταση παρέχει το πλαίσιο για τον εντοπισμό, τη στήριξη και την ανταλλαγή των βέλτιστων πρακτικών όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο σε όλα τα σχετικά δίκτυα, συμπεριλαμβανομένου του ευρωπαϊκού δικτύου διασφάλισης της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.
- (14) Η παρούσα σύσταση λαμβάνει υπόψη τις κοινές «Αρχές διασφάλισης της ποιότητας στην εκπαίδευση και την κατάρτιση» που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙΙ της σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, σχετικά με τη θέσπιση του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων για τη διά βίου μάθηση⁽⁶⁾ («ΕΠΕΠ»). Ως εκ τούτου, το πλαίσιο θα πρέπει να υποστηρίζει την εφαρμογή του ΕΠΕΠ, ιδίως όσον αφορά την ποιότητα της πιστοποίησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Θα πρέπει επίσης να στηρίζει την εφαρμογή άλλων ευρωπαϊκών μέσων, όπως το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων για την ΕΕΚ και τις κοινές ευρωπαϊκές αρχές για τον προσδιορισμό και την επικύρωση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης.

- (15) Η παρούσα σύσταση, λόγω του μη δεσμευτικού χαρακτήρα της, συνάδει με την αρχή της επικουρικότητας του άρθρου 5 της Συνθήκης, καθόσον στόχος της είναι να υποστηρίξει και να συμπληρώσει τις ενέργειες των κρατών μελών, διευκολύνοντας την περαιτέρω μεταξύ τους συνεργασία για την

⁽¹⁾ ΕΕ C 104, 30.4.2004, σ. 1.

⁽²⁾ «Υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης» — Ανακοίνωση κατά τη διάσκεψη Υπουργών αρμοδίων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, Βερολίνο, 19 Σεπτεμβρίου 2003.

⁽³⁾ Συμπεράσματα του Συμβουλίου για τη διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, 28 Μαΐου 2004.

⁽⁴⁾ Το ευρωπαϊκό δίκτυο διασφάλισης της ποιότητας στην ΕΕΚ δημιουργήθηκε τον Οκτώβριο του 2005 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μετά τη θετική γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής για την επαγγελματική κατάρτιση. Τα μέλη της έχουν οριστεί από τα κράτη μέλη τις υποψήφιες χώρες-τις χώρες ΕΖΕΣ-ΕΟΧ και τις ευρωπαϊκές οργανώσεις κοινωνικών εταίρων, σύμφωνα με ρητή διαδικασία.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 298, 8.12.2006, σ. 3.

⁽⁶⁾ ΕΕ C 111, 6.5.2008, σ. 1.

αύξηση της διαφάνειας και για την προώθηση της κινητικότητας και της διά βίου μάθησης. Η παρούσα σύσταση θα πρέπει να εφαρμόζεται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και πρακτική. Η παρούσα σύσταση συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας του ίδιου άρθρου, διότι δεν αντικαθιστά ούτε καθορίζει εθνικά συστήματα διασφάλισης της ποιότητας. Το πλαίσιο δεν καθορίζει ιδιαίτερο σύστημα ή προσέγγιση για τη διασφάλιση της ποιότητας, αλλά παρέχει κοινές αρχές, κριτήρια ποιότητας, ενδεικτικούς περιγραφείς και δείκτες που μπορούν να συμβάλλουν στην αξιολόγηση και τη βελτίωση των υφισταμένων συστημάτων και της παροχής ΕΕΚ.

(16) Οι δείκτες αναφοράς που προτείνονται στο Παράρτημα II της παρούσας σύστασης έχουν σκοπό να υποστηρίξουν την αξιολόγηση και τη βελτίωση της ποιότητας των συστημάτων και/ή παρόχων ΕΕΚ σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και πρακτική και να χρησιμεύουν ως «εργαλειοθήκη» από την οποία οι διάφοροι χρήστες μπορούν να επιλέγουν τους δείκτες που θεωρούν πιο σημαντικούς για τις απαιτήσεις των ιδιαίτερων συστημάτων τους για τη διασφάλιση της ποιότητας. Όσον αφορά τη φύση και τον στόχο τους θα πρέπει να διακρίνονται από τους δείκτες και τα σημεία αναφοράς που περιέχονται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 25ης Μαΐου 2007, σχετικά με συνεκτικό πλαίσιο δεικτών και σημείων αναφοράς για την παρακολούθηση της προόδου που έχει επιτευχθεί ως προς τους στόχους της Λισσαβώνας στην εκπαίδευση και κατάρτιση ⁽¹⁾.

(17) Το πλαίσιο, αν χρησιμοποιηθεί και αναπτυχθεί περαιτέρω από τα κράτη μέλη, θα μπορούσε να τα βοηθήσει να βελτιώσουν και να αναπτύξουν περισσότερο τα συστήματα ΕΕΚ τους, να στηρίζουν στρατηγικές διά βίου μάθησης, να προωθούν την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας και την εφαρμογή του ΕΠΕΠ, και να προαγάγουν την αντίληψη βελτίωσης της ποιότητας σε όλα τα επίπεδα, με ταυτόχρονο σεβασμό του πλούτου και της ποικιλομορφίας των εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων.

(18) Η παρούσα σύσταση θα πρέπει να συμβάλλει στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της κατάρτισης με την καταπολέμηση της πρόωρης διακοπής της, στη βελτίωση της σύνδεσης εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης, στη δημιουργία γεφυρών μεταξύ τυπικής, μη τυπικής και άτυπης μάθησης και στη διεύρυνση της αναγνώρισης προσόντων βάσει της κτηθείσας πείρας,

ΣΥΝΙΣΤΟΥΝ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ:

1. Να χρησιμοποιούν και να αναπτύξουν περαιτέρω το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας («πλαίσιο»), τα κριτήρια ποιότητας, τους ενδεικτικούς περιγραφείς και τους δείκτες αναφοράς που παρατίθενται και περιγράφονται αναλυτικότερα στα Παραρτήματα I και II, να βελτιώσουν και να αναπτύξουν περισσότερο τα συστήματά τους ΕΕΚ, να στηρίζουν τις στρατηγικές διά βίου μάθησης, καθώς και την εφαρμογή του

ΕΠΕΠ και του Ευρωπαϊκού χάρτη ποιότητας για την κινητικότητα, και να καλλιεργήσουν πνεύμα βελτίωσης της ποιότητας και καινοτομίας σε όλα τα επίπεδα. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δίδεται στη μετάβαση από την ΕΕΚ στην ανώτατη εκπαίδευση.

2. Να καταρτίσουν έκαστο, το αργότερο στις 18ης Ιουνίου 2011, σχέδιο που να αποσκοπεί στη βελτίωση των συστημάτων διασφάλισης ποιότητας σε εθνικό επίπεδο, οσάκις ενδείκνυται, αξιοποιώντας, με τον βέλτιστο τρόπο, το πλαίσιο, με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης, και όλων των άλλων σχετικών φορέων, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και πρακτική.

3. Να συμμετέχουν ενεργά στο δίκτυο του ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας («δίκτυο του πλαισίου») ως βάση για την περαιτέρω ανάπτυξη κοινών αρχών, κριτηρίων και δεικτών αναφοράς, κατευθυντήριων γραμμών και μέσων για τη βελτίωση της ποιότητας της ΕΕΚ σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, κατά περίπτωση.

4. Να καθορίσουν, εφόσον δεν υπάρχει ήδη, το εθνικό σημείο αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας για την ΕΕΚ, το οποίο συνδέεται με τις ιδιαίτερες δομές και απαιτήσεις κάθε κράτους μέλους και επιτυγχάνει, σύμφωνα με την εθνική πρακτική, την προσέγγιση των υφισταμένων σχετικών φορέων μεταξύ τους και εμπλέκει τους κοινωνικούς εταίρους και όλους τους ενδιαφερομένους σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, ώστε να εξασφαλίζεται η παρακολούθηση των πρωτοβουλιών. Τα σημεία αναφοράς θα πρέπει:

— να ενημερώνουν ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων σχετικά με τις δραστηριότητες του δικτύου του πλαισίου·

— να στηρίζουν ενεργά την εφαρμογή του προγράμματος εργασίας του δικτύου του πλαισίου·

— να λαμβάνουν σαφείς πρωτοβουλίες για να προωθούν περαιτέρω την ανάπτυξη του πλαισίου, σε εθνικό επίπεδο·

— να υποστηρίζουν την αυτοαξιολόγηση ως συμπληρωματικό και αποτελεσματικό μέσο για τη διασφάλιση της ποιότητας· τούτο επιτρέπει την αποτίμηση της επιτυχίας και τον εντοπισμό των τομέων στους οποίους χρειάζονται βελτιώσεις κατά την εφαρμογή του προγράμματος εργασίας του δικτύου του ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας·

— να εξασφαλίζουν την αποτελεσματική διάδοση των πληροφοριών στους ενδιαφερομένους.

5. Να επανεξετάζουν τη διαδικασία εφαρμογής ανά τετραετία, βάσει κριτηρίων αναφοράς τα οποία καθορίζονται σύμφωνα με το δίκτυο του πλαισίου, σε συνεργασία με την Επιτροπή και τα κράτη μέλη· η επανεξέταση αυτή πρέπει να ενσωματώνεται σε κάθε δεύτερη εθνική έκθεση προόδου, συντασσόμενη δύναμει του μελλοντικού πλαισίου στρατηγικής για την ευρωπαϊκή συνεργασία στην εκπαίδευση και κατάρτιση,

⁽¹⁾ ΕΕ C 311, 21.12.2007, σ. 13.

ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ:

1. Να στηρίζει τα κράτη μέλη στην εκτέλεση των ανωτέρω καθηκόντων, ιδίως διευκολύνοντας τη συνεργασία και την αμοιβαία μάθηση, δοκιμάζοντας και καταρτίζοντας υλικό καθοδήγησης και παρέχοντας στοιχεία σχετικά με τις εξελίξεις όσον αφορά την ποιότητα της ΕΕΚ στα κράτη μέλη.
2. Να προωθεί και να συμμετέχει μαζί με τα κράτη μέλη στο δίκτυο του πλαισίου, συμβάλλοντας στη χάραξη πολιτικής στον συγκεκριμένο τομέα με σαφείς προτάσεις και πρωτοβουλίες, αναλόγως των αναγκών.
3. Να εξασφαλίζει την παρακολούθηση της εφαρμογής της παρούσας σύστασης υποβάλλοντας ανά τετραετία έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την κτηθείσα πείρα και τις μελλοντικές επιπτώσεις, συμπεριλαμβανοντας, εν

ανάγκη, επανεξέταση της παρούσας σύστασης σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και με συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων.

4. Να προβαίνει, με βάση την εν λόγω έκθεση και σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, σε αξιολόγηση της εφαρμογής και, εν ανάγκη, σε επανεξέταση της παρούσας σύστασης.

Βρυξέλλες, 18 Ιουνίου 2009.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Ο Πρόεδρος
H.-G. PÖTTERING

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
Štefan FÜLE

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Η παρούσα σύσταση καθορίζει ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας («πλαίσιο»), το οποίο περιλαμβάνει κύκλο διασφάλισης και βελτίωσης της ποιότητας (σχεδιασμός, εφαρμογή, αξιολόγηση/εκτίμηση, επανεξέταση ή αναθεώρηση) βάσει επιλεγμένων ποιοτικών κριτηρίων, περιγραφών και δεικτών που εφαρμόζονται για τη διαχείριση της ποιότητας στο επίπεδο τόσο των συστημάτων όσο και των παρόχων ΕΕΚ. Ο στόχος δεν είναι η εισαγωγή νέων προτύπων, αλλά η υποστήριξη των προσπαθειών των κρατών μελών με ταυτόχρονη διατήρηση της ποικιλίας των προσεγγίσεών τους.

Το πλαίσιο θα πρέπει να θεωρείται μάλλον «εργαλειοθήκη», από την οποία οι διάφοροι χρήστες μπορούν να επιλέγουν τους περιγραφείς και τους δείκτες που εξυπηρετούν καλύτερα τις ανάγκες του δικού τους συστήματος διασφάλισης της ποιότητας.

Οι προτεινόμενοι περιγραφείς (Παράρτημα I) και δείκτες (Παράρτημα II) παρέχονται μόνο για καθοδήγηση και μπορούν να επιλέγονται και να εφαρμόζονται από τους χρήστες του πλαισίου σύμφωνα με το σύνολο ή με μέρος των απαιτήσεών τους και των υπάρχουσών διευθετήσεών τους.

Οι εν λόγω περιγραφείς και δείκτες μπορούν να εφαρμόζονται στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση (ΑΕΚ) ή/και στη συνεχή επαγγελματική κατάρτιση (ΣΕΚ), ανάλογα με τα επιμέρους σχετικά χαρακτηριστικά του συστήματος ΕΕΚ κάθε κράτους μέλους και τον τύπο των παρόχων ΕΕΚ.

Πρέπει να χρησιμοποιούνται σε καθαρώς εθελοντική βάση, λαμβανομένης υπόψη της δυνάμει προστιθέμενης αξίας τους και σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και πρακτική. Δεν θα πρέπει να θεωρούνται σημεία αναφοράς ούτε μέσα για την κοινοποίηση ή τη σύγκριση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των διαφόρων εθνικών συστημάτων. Η ευθύνη για την παρακολούθηση της ποιότητας των συστημάτων αυτών παραμένει εξ ολοκλήρου στα κράτη μέλη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ: ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΙΣ ⁽¹⁾

Το παρόν Παράρτημα προτείνει κοινά κριτήρια ποιότητας και ενδεικτικούς περιγραφείς για τη στήριξη των κρατών μελών, κατά την εφαρμογή του πλαισίου, όπως αυτά κρίνουν ⁽²⁾.

Κριτήρια ποιότητας	Ενδεικτικοί περιγραφείς σε επίπεδο συστημάτων ΕΕΚ	Ενδεικτικοί περιγραφείς σε επίπεδο παρόχων ΕΕΚ
Ο σχεδιασμός αντικατοπτρίζει το στρατηγικό όραμα που συμμερίζονται οι ενδιαφερόμενοι και περιλαμβάνει σαφείς βραχυπρόθεσμους/μακροπρόθεσμους στόχους, ενέργειες και δείκτες.	Οι σκοποί/στόχοι της ΕΕΚ περιγράφονται σε βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη βάση και συνδέονται με τους ευρωπαϊκούς στόχους. Οι ενδιαφερόμενοι φορείς συμμετέχουν στον ορισμό των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων της ΕΕΚ σε διάφορα επίπεδα. Οι στόχοι καθορίζονται και παρακολουθούνται μέσω ειδικών δεικτών (κριτήρια επιτυχίας). Έχουν δημιουργηθεί μηχανισμοί και διαδικασίες για τον εντοπισμό των αναγκών κατάρτισης. Χαρασσεται πολιτική ενημέρωσης για να εξασφαλισθεί η βέλτιστη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων, με την επιφύλαξη εθνικών και περιφερειακών απαιτήσεων για την προστασία των δεδομένων. Έχουν καθορισθεί πρότυπα και κατευθυντήριες γραμμές για την αναγνώριση, επικύρωση και πιστοποίηση των δεξιοτήτων των προσώπων.	Οι ευρωπαϊκοί, εθνικοί και περιφερειακοί βραχυπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι στόχοι της ΕΕΚ αντικατοπτρίζονται στους στόχους που θέτουν οι πάροχοι ΕΕΚ σε τοπικό επίπεδο. Καθορίζονται και παρακολουθούνται σαφείς βραχυπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι στόχοι και σκοποί. Συνεχίζονται οι διαβουλεύσεις με τους σχετικούς φορείς με σκοπό τον εντοπισμό ειδικών τοπικών και μεμονωμένων αναγκών. Έχουν ανατεθεί σαφώς οι αρμοδιότητες όσον αφορά τη διαχείριση και την ανάπτυξη ποιότητας. Το προσωπικό συμμετέχει σε αρχικό στάδιο στο σχεδιασμό, και όσον αφορά την ανάπτυξη ποιότητας. Οι πάροχοι σχεδιάζουν πρωτοβουλίες συνεργασίας με άλλους παρόχους ΕΕΚ. Οι σχετικοί φορείς συμμετέχουν στη διαδικασία ανάλυσης των αναγκών σε τοπικό επίπεδο. Οι πάροχοι εφαρμόζουν σαφές και διαφανές σύστημα ποιότητας.
Τα σχέδια εφαρμογής έχουν καταρτισθεί με τη συνεργασία των ενδιαφερόμενων και περιλαμβάνουν ρητές αρχές	Τα σχέδια εφαρμογής καταρτίζονται σε συνεργασία με κοινωνικούς εταίρους, παρόχους ΕΕΚ και άλλους σχετικούς φορείς στα διάφορα επίπεδα. Τα σχέδια εφαρμογής εξετάζουν, μεταξύ άλλων, τους απαιτούμενους πόρους, την ικανότητα των χρηστών και τα απαραίτητα μέσα και κατευθυντήριες γραμμές υποστήριξης. Καταρτίζονται κατευθυντήριες γραμμές και πρότυπα προς εφαρμογή σε διάφορα επίπεδα. Τα σχέδια εφαρμογής περιλαμβάνουν ειδική στήριξη όσον αφορά την κατάρτιση εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών. Οι ευθύνες των παρόχων ΕΕΚ στη διαδικασία εφαρμογής περιγράφονται ρητώς και καθίσταται διαφανείς. Καταρτίζεται εθνικό ή/και περιφερειακό πλαίσιο διασφάλισης της ποιότητας, το οποίο περιλαμβάνει κατευθυντήριες γραμμές και πρότυπα ποιότητας σε επίπεδο παρόχων, με σκοπό την προώθηση της συνεχούς βελτίωσης και της αυτορρύθμισης.	Οι πόροι ευθυγραμμίζονται/χρησιμοποιούνται εσωτερικά με τον κατάλληλο τρόπο, με σκοπό να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί στα σχέδια εφαρμογής. Σχετικές συνεργασίες χωρίς αποκλεισμούς στηρίζονται για την εφαρμογή των σχεδιαζόμενων ενεργειών. Το στρατηγικό σχέδιο για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων του προσωπικού προσδιορίζει τις ανάγκες κατάρτισης εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών. Το προσωπικό καταρτίζεται τακτικά και συνεργάζεται με σχετικούς εξωτερικούς ενδιαφερόμενους φορείς για τη στήριξη της δημιουργίας ικανοτήτων και της βελτίωσης της ποιότητας και την αύξηση των επιδόσεων.

⁽¹⁾ Για τους σκοπούς της παρούσας σύστασης, οι ορισμοί που εφαρμόζονται βασίζονται στο γλωσσάριο του Cedefop για την ποιότητα στην κατάρτιση (έγγραφο εργασίας, Νοέμβριος 2003).

⁽²⁾ Μία ακόμα δέσμη επιλεγμένων δεικτών ποιότητας εκτίθεται λεπτομερώς στο Παράρτημα II.

Κριτήρια ποιότητας	Ενδεικτικοί περιγραφείς σε επίπεδο συστημάτων ΕΕΚ	Ενδεικτικοί περιγραφείς σε επίπεδο παρόχων ΕΕΚ
Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και των διαδικασιών διενεργείται τακτικά και στηρίζεται σε μετρήσιμα στοιχεία.	Καταρτίζεται μεθοδολογία αξιολόγησης, η οποία καλύπτει την εσωτερική και την εξωτερική αξιολόγηση. Η συμμετοχή των ενδιαφερομένων στις διαδικασίες παρακολούθησης και αξιολόγησης είναι συμφωνημένη και περιγράφεται με σαφήνεια. Τα εθνικά/περιφερειακά πρότυπα και διαδικασίες για τη βελτίωση και τη διασφάλιση της ποιότητας είναι σχετικά και ανάλογα με τις ανάγκες του τομέα. Τα συστήματα υπόκεινται σε αυτοαξιολόγηση και σε εσωτερική και εξωτερική επιθεώρηση, κατά περίπτωση. Εφαρμόζονται συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης. Χρησιμοποιούνται δείκτες επιδόσεων. Πραγματοποιείται σχετική, τακτική και συνεκτική συλλογή δεδομένων, ώστε να εκτιμάται η επιτυχία και να εντοπίζονται οι τομείς προς βελτίωση. Καταρτίζονται κατάλληλες μεθοδολογίες συλλογής δεδομένων, π.χ. ερωτηματολόγια και δείκτες/μετρήσιμα στοιχεία.	Η αυτοαξιολόγηση διενεργείται περιοδικά εντός εθνικών και περιφερειακών κανονισμών/πλαισίων ή με την πρωτοβουλία των παρόχων ΕΕΚ. Η αξιολόγηση και η επανεξέταση καλύπτουν τις διαδικασίες και τα αποτελέσματα της εκπαίδευσης, συμπεριλαμβάνοντας την εκτίμηση της ικανοποίησης του εκπαιδευόμενου, όπως επίσης και τις επιδόσεις και την ικανοποίηση του προσωπικού. Η αξιολόγηση και η επανεξέταση περιλαμβάνουν κατάλληλους και αποτελεσματικούς μηχανισμούς για τη συμμετοχή εσωτερικών και εξωτερικών ενδιαφερόμενων φορέων. Εφαρμόζονται συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης.
Επανεξέταση	Καθορίζονται σε όλα τα επίπεδα διαδικασίες, μηχανισμοί και μέσα για τη διενέργεια επανεξέτασης. Οι διαδικασίες επανεξετάζονται τακτικά και καταρτίζονται σχέδια δράσης για αλλαγές. Τα συστήματα προσαρμόζονται ανάλογα. Δημοσιοποιούνται πληροφορίες σχετικά με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης.	Συλλέγεται η γνώμη των εκπαιδευομένων σχετικά με την ατομική τους μαθησιακή εμπειρία και το μαθησιακό και διδακτικό τους περιβάλλον. Τούτο χρησιμοποιείται μαζί με τη γνώμη των εκπαιδευτικών για τον προσδιορισμό περαιτέρω ενεργειών. Δημοσιοποιούνται ευρέως πληροφορίες σχετικά με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης. Οι διαδικασίες για την ανατροφοδότηση και την επανεξέταση εντάσσονται σε μια στρατηγική μαθησιακή διαδικασία στο πλαίσιο του οργανισμού. Τα αποτελέσματα της διαδικασίας αξιολόγησης εξετάζονται με τους σχετικούς φορείς και εφαρμόζονται κατάλληλα σχέδια δράσης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΔΕΣΜΗ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΕΚ

Το παρόν παράρτημα προτείνει αναλυτική δέσμη επιλεγμένων δεικτών ποιότητας που μπορούν να χρησιμοποιούνται για τη στήριξη της αξιολόγησης και της βελτίωσης της ποιότητας των συστημάτων ή/και των παρόχων ΕΕΚ. Η δέσμη δεικτών θα αναπτυχθεί περαιτέρω μέσω της ευρωπαϊκής συνεργασίας σε διμερή ή/και πολυμερή βάση, βασισμένη σε ευρωπαϊκά δεδομένα και εθνικά μητρώα.

Όσον αφορά τη φύση και το σκοπό τους, θα πρέπει να διακρίνονται από τους δείκτες και τα σημεία αναφοράς που αναφέρονται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 25ης Μαΐου 2007, σχετικά με συνεκτικό πλαίσιο δεικτών και σημείων αναφοράς για την παρακολούθηση της προόδου που έχει επιτευχθεί ως προς τους στόχους της Λισσαβώνας στην εκπαίδευση και κατάρτιση.

Περαιτέρω, ο πίνακας δεικτών δεν περιλαμβάνει συγκεντρωτικούς δείκτες σε εθνικό επίπεδο για τους οποίους δεν υφίστανται στοιχεία ή είναι δύσκολο να αποκτηθούν. Η συγκέντρωση τέτοιων συγκεντρωτικών δεικτών σε εθνικό επίπεδο μπορεί να γίνει σε μεταγενέστερο στάδιο κατόπιν κοινής συμφωνίας μεταξύ των κρατών μελών, της Επιτροπής και του δικτύου του ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας.

Δείκτης	Τύπος δείκτη	Σκοπός της πολιτικής
Γενικοί δείκτες διασφάλισης της ποιότητας		
Αριθ. 1 Χρησιμότητα των συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας για τους παρόχους ΕΕΚ: α) Μερίδιο παρόχων που εφαρμόζουν εσωτερικά συστήματα διασφάλισης της ποιότητας τα οποία καθορίζονται από τη νομοθεσία ή με δική τους πρωτοβουλία β) Μερίδιο διαπιστευμένων παρόχων ΕΕΚ	Δείκτης πλαισίου/εισορών	Προώθηση του πνεύματος βελτίωσης της ποιότητας σε επίπεδο παρόχων ΕΕΚ Αύξηση της διαφάνειας όσον αφορά την ποιότητα της κατάρτισης Βελτίωση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης ως προς την παροχή κατάρτισης
Αριθ. 2 Επενδύσεις στην κατάρτιση εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών: α) Μερίδιο των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών που συμμετέχουν σε περαιτέρω κατάρτιση β) Ποσό των κονδυλίων που επενδύονται	Δείκτης εισροών/διαδικασίας	Οι εκπαιδευτικοί και εκπαιδευτές υποβοηθούνται να γίνουν κύριοι της διαδικασίας ανάπτυξης της ποιότητας στην ΕΕΚ Βελτίωση της ανταπόκρισης της ΕΕΚ στη μεταβαλλόμενη ζήτηση της αγοράς εργασίας Αύξηση της ικανότητας μάθησης κατ' άτομο Βελτίωση των επιτευγμάτων του εκπαιδευόμενου
Δείκτες που στηρίζουν τους στόχους των πολιτικών ΕΕΚ όσον αφορά την ποιότητα		
Αριθ. 3 Ποσοστό συμμετοχής προγραμμάτων ΕΕΚ: Αριθμός συμμετεχόντων σε προγράμματα ΕΕΚ ⁽¹⁾, σύμφωνα με τον τύπο του προγράμματος και τα επιμέρους κριτήρια ⁽²⁾	Δείκτης εισροών/διαδικασίας/εκροών	Συλλογή βασικών στοιχείων σε επίπεδο συστημάτων και παρόχων σχετικά με την ελκυστικότητα της ΕΕΚ Επιδίωξη στήριξης με σκοπό τη μεγαλύτερη πρόσβαση στην ΕΕΚ, συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτουσών ομάδων

Δείκτης	Τύπος δείκτη	Σκοπός της πολιτικής
Αριθ. 4 Ποσοστό ολοκλήρωσης στα προγράμματα ΕΕΚ: Αριθμός προσώπων που ολοκλήρωσαν επιτυχώς/εγκατέλειψαν προγράμματα ΕΕΚ, σύμφωνα με τον τύπο του προγράμματος και τα επιμέρους κριτήρια.	Δείκτης διαδικασίας/εκροών/αποτελεσμάτων	Συλλογή βασικών στοιχείων για τις εκπαιδευτικές επιτυχίες και την ποιότητα των διαδικασιών κατάρτισης Υπολογισμός ποσοστών εγκατάλειψης σε σύγκριση με τα ποσοστά συμμετοχής σε προγράμματα ΕΕΚ Στήριξη της επιτυχούς ολοκλήρωσης ως ενός από τους κύριους στόχους της ποιότητας στην ΕΕΚ Στήριξη της παροχής προσαρμοσμένης κατάρτισης, και για τις μειονεκτούσες ομάδες
Αριθ. 5 Ποσοστό εξεύρεσης εργασίας σε προγράμματα ΕΕΚ: α) Προορισμός των εκπαιδευομένων ΕΕΚ σε ορισμένη χρονική στιγμή μετά την ολοκλήρωση της κατάρτισης, σύμφωνα με τον τύπο του προγράμματος και τα επιμέρους κριτήρια ⁽³⁾. β) Μερίδιο απασχολούμενων εκπαιδευομένων σε ορισμένη χρονική στιγμή μετά την ολοκλήρωση της κατάρτισης, σύμφωνα με τον τύπο του προγράμματος και τα επιμέρους κριτήρια.	Δείκτης αποτελεσμάτων	Στήριξη της δυνατότητας απασχόλησης Βελτίωση της ανταπόκρισης της ΕΕΚ στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας Στήριξη της παροχής προσαρμοσμένης κατάρτισης, και για τις μειονεκτούσες ομάδες
Αριθ. 6 Χρήση των δεξιοτήτων στο χώρο εργασίας: α) Στοιχεία σχετικά με τη θέση εργασίας που απέκτησαν τα άτομα μετά την ολοκλήρωση της κατάρτισης, σύμφωνα με τον τύπο του προγράμματος και τα επιμέρους κριτήρια β) Ποσοστό ικανοποίησης των εργαζομένων και των εργοδοτών σε σχέση με τις δεξιότητες και τις ικανότητες που αποκτήθηκαν	Δείκτης αποτελεσμάτων (Μείγμα ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων)	Αύξηση της δυνατότητας απασχόλησης Βελτίωση της ανταπόκρισης της ΕΕΚ στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας Στήριξη της παροχής προσαρμοσμένης κατάρτισης, και για τις μειονεκτούσες ομάδες
Στοιχεία πλαισίου		
Αριθ. 7 Ποσοστό ανεργίας ⁽⁴⁾ σύμφωνα με επιμέρους κριτήρια	Δείκτης πλαισίου	Βασικά στοιχεία για τη λήψη αποφάσεων πολιτικής σε επίπεδο συστημάτων ΕΕΚ
Αριθ. 8 Επικράτηση ευάλωτων ομάδων: α) Ποσοστό των συμμετεχόντων στην ΕΕΚ που έχουν ταξινομηθεί ως μειονεκτικές ομάδες (σε καθορισμένη περιφέρεια ή σε συγκεκριμένο χώρο απασχόλησης) με βάση την ηλικία και το φύλο β) Ποσοστό επιτυχίας μειονεκτικών ομάδων με βάση την ηλικία και το φύλο	Δείκτης πλαισίου	Βασικά στοιχεία για τη λήψη αποφάσεων πολιτικής σε επίπεδο συστημάτων ΕΕΚ Στήριξη της πρόσβασης σε ΕΕΚ μειονεκτούσων ομάδων Στήριξη της παροχής κατάρτισης προσαρμοσμένης στις ανάγκες και ιδιαιτερότητες των μειονεκτούσων ομάδων.

Δείκτης	Τύπος δείκτη	Σκοπός της πολιτικής
Αριθ. 9 Μηχανισμοί για τον καθορισμό των αναγκών κατάρτισης στην αγορά εργασίας: α) Στοιχεία σχετικά με τους μηχανισμούς για τον εντοπισμό των μεταβαλλόμενων απαιτήσεων σε διάφορα επίπεδα· β) Απόδειξη της αποτελεσματικότητάς τους	Δείκτης πλαισίου/εισροών (ποιοτικά στοιχεία)	Βελτίωση της ανταπόκρισης της ΕΕΚ στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας Στήριξη της δυνατότητας απασχόλησης
Αριθ. 10 Συστήματα για την προώθηση καλύτερης πρόσβασης στην ΕΕΚ: α) Στοιχεία για τα υφιστάμενα συστήματα σε διάφορα επίπεδα β) Απόδειξη της αποτελεσματικότητάς τους	Δείκτης διαδικασίας (ποιοτικά στοιχεία)	Προώθηση της πρόσβασης στην ΕΕΚ, συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτούντων ομάδων Στήριξη της παροχής προσαρμοσμένης κατάρτισης

(¹) Για την αρχική επαγγελματική κατάρτιση (ΑΕΚ): απαιτείται διάστημα έξι εβδομάδων κατάρτισης πριν ο εκπαιδευόμενος να θεωρηθεί ως συμμετέχων.

Για τη διά βίου μάθηση (ΔΒΜ): ποσοστό του πληθυσμού που γίνεται δεκτό σε επίσημα προγράμματα ΕΕΚ.

(²) Επιπλέον των βασικών στοιχείων για το φύλο και την ηλικία, μπορούν να εφαρμόζονται άλλα κοινωνικά κριτήρια, για παράδειγμα σχετικά με όσους εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, τις υψηλότερες εκπαιδευτικές επιτυχίες, τους μετανάστες, τα άτομα με αναπηρία, τη διάρκεια του χρόνου ανεργίας.

(³) Για την ΑΕΚ: συμπεριλαμβάνονται στοιχεία για τον προορισμό όσων εγκαταλείπουν πρόωρα την κατάρτιση.

(⁴) Ορισμός σύμφωνα με τη ΔΟΕ και τον ΟΟΣΑ: άτομα ηλικίας 15-74 ετών χωρίς απασχόληση, που αναζητούν ενεργά εργασία και είναι έτοιμα να εργασθούν.